

Nr 35.

Ankom till riksdagens kausli den 19 april 1945 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1942 (nr 459).

Genom en den 19 januari 1945 dagtecknad proposition, nr 17, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1942 (nr 459).

Härigenom förordnas, *dels* att underrubriken före 1 § prisregleringslagen den 30 juni 1942, vilken lag gäller till och med den 30 juni 1945,¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels* att närmast efter 1 § skall införas en ny paragraf, betecknad 1 a §, av nedan angiven lydelse, *dels* att 2, 2a, 3—6, 8, 10, 11 och 16 §§² skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att lagen i sålunda ändrat skick skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1946.

Nuvarande lydelse:

Inledande bestämmelse.

Föreslagen lydelse:

Inledande bestämmelser.

1 a §.

Med tjänst avses i denna lag sådan tjänst som någon, yrkesmässigt eller eljest, såsom företagare utför åt annan.

Lika med utförande av tjänst skall enligt denna lag anses dels utövande av verksamhet, som avser att åt resande eller andra mot betalning tillhandahålla möblerad bostad, vare sig

¹ Jfr 1944: 149.

² Senaste lydelse av 2, 2 a, 5, 6, 8, 10 och 11 §§ se 1943: 308.

Nuvarande lydelse:**Föreslagen lydelse:**

ensamt eller i förening med förplägnad (hotell- och pensionatrörelse), dels ock upplåtelse av rätt att nyttja förnödenhet.

Lika med försäljning av förnödenhet skall anses överlåtelse eller upplåtelse av förmögenhetsrättighet av immateriell art, så ock upplåtelse av rättighet att å fastighet avverka skog eller att där taga torv, ler, grus, sten eller annat, som icke är att hänföra till fastighetens vanliga avkastning.

2 §.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger föreskriva, att den som yrkesmässigt säljer viss förnödenhet eller *såsom företagare åt annan yrkesmässigt utför* viss tjänst skall vara skyldig

- 1) att ofördröjligen — — — föreskriften angives;
- 2) att varje — — — prishöjningen; eller
- 3) att minst — — — skälen därtill.

Den som — — — skall göras.

Lika med utförande av tjänst skall enligt denna lag anses utövande av verksamhet, som avser att åt resande eller andra mot betalning tillhandahålla möblerad bostad, vare sig ensamt eller i förening med förplägnad (hotell- och pensionatrörelse).

2 a §.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger föreskriva, att den som frivilligt säljer viss förnödenhet eller *som frivilligt utför tjänst, som i 2 § avses*, icke må utan tillstånd överskrida det pris å förnödenheten eller tjänsten, som han tillämpade å dag som i föreskriften an-

2 §.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger föreskriva, att den som yrkesmässigt säljer viss förnödenhet eller *yrkesmässigt utför* viss tjänst skall vara skyldig

- 1) att ofördröjligen — — — föreskriften angives;
- 2) att varje — — — prishöjningen; eller
- 3) att minst — — — skälen därtill.

Den som — — — skall göras.

2 a §.

1 mom. Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger föreskriva, att den som frivilligt säljer viss förnödenhet eller frivilligt utför *viss tjänst* icke må utan tillstånd överskrida det pris å förnödenheten eller tjänsten, som han tillämpade å dag som i föreskriften angives, eller, om

Nuvarande lydelse:

gives, eller, om han då icke sålde förnödenhet eller utförde tjänst varom fråga är, det pris som den angivna dagen var att anse som gängse pris eller som han före nämnda dag senast tillämpat (*prisstopp*).

Föreskrift om — — — till prishöjning.

Har prisstopp föreskrivits beträffande viss förnödenhet, äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer föreskriva, att förnödenhet, som är avsedd att *användas såsom ersättning för eller till utdrygning* av den prisreglerade förnödenheten och som icke saluförts inom landet före den dag prisstoppet föreskrevs, icke må försäljas eller utbjudas till avyttring *förrän* priset å förnödenheten godkänts av myndighet som Konungen bestämmer. Godkänt pris må icke överskridas utan tillstånd av myndigheten.

Föreslagen lydelse:

han då icke sålde förnödenhet eller utförde tjänst varom fråga är, det pris som den angivna dagen var att anse som gängse pris eller som han före nämnda dag senast tillämpat (*prisstopp*). *Sker efter den i föreskriften angivna dagen överlåtelse av rörelse, i vilken försäljes förnödenhet eller utföres tjänst som med föreskriften avses, skall dock såsom stoppris för den nye innehavaren av rörelsen gälla det pris, som den föregående innehavaren högst ägt uttaga.*

Föreskrift om — — — till prishöjning.

2 mom. Har prisstopp föreskrivits beträffande viss förnödenhet, äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer föreskriva, att förnödenhet, som är avsedd att *erhålla samma eller liknande användning* som den prisreglerade förnödenheten och som icke saluförts inom landet före den dag prisstoppet föreskrevs, icke må *under den tid prisstoppet är gällande* försäljas eller utbjudas till avyttring *med mindre* priset å förnödenheten godkänts av myndighet som Konungen bestämmer. Godkänt pris må icke överskridas utan tillstånd av myndigheten.

3 mom. *Har prisstopp föreskrivits beträffande viss förnödenhet eller tjänst eller har pris å viss förnödenhet godkänts jämligt 2 mom. och inträda därefter sådana på prisbildningen inverkan förhållanden att priset skäligen bör sänkas, äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer förordna om sådan prissänkning. Förordnande som nyss sagts må meddelas beträffande viss förnödenhet eller tjänst eller beträffande viss företagare. Konungen eller*

Nuvarande lydelse:**Föreslagen lydelse:**

myndighet som Konungen bestämmer må ock meddela förordnande om pris-sänkning beträffande viss företagare, därest för honom gällande stoppris väsentligt överstiger det gängse priset.

Förordnande som i första stycket sägs gäller under den tid prisstoppet är gällande. Det fastställda priset må icke överskridas utan tillstånd av myndighet som Konungen bestämmer.

3 §.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger fastställa visst pris, som prövas skäligt, att gälla såsom *normalpris* vid frivillig försäljning av viss förnödenhet eller vid frivilligt utförande av *tjänst som i 2 § avses*.

Normalpriset må — — — sådant tillstånd.

4 §.

Har någon till offentlig myndighet gjort särskild utfästelse beträffande högsta pris, till vilket viss förnödenhet må av honom försäljas eller *tjänst som i 2 § avses utföras*, må priset icke överskridas med mindre myndigheten givit tillstånd därtill.

5 §.

Konungen äger föreskriva, att rätt att yrkesmässigt köpa eller sälja viss förnödenhet eller *såsom företagare åt annan yrkesmässigt utföra* viss tjänst skall tillkomma endast

1) den som — — — viss sammanlutning;

2) den som före viss dag yrkesmäs-

3 §.

Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger fastställa visst pris, som prövas skäligt, att gälla såsom *normalpris* vid frivillig försäljning av viss förnödenhet eller vid frivilligt utförande av *viss tjänst*.

Normalpriset må — — — sådant tillstånd.

4 §.

Har någon till offentlig myndighet gjort särskild utfästelse beträffande högsta pris, till vilket viss förnödenhet må av honom försäljas eller *viss tjänst utföras, eller eljest beträffande den ordning, i vilken försäljningen må ske eller tjänsten utföras*, må priset icke överskridas eller *utfästelsen eljest frångås* med mindre myndigheten givit tillstånd därtill.

5 §.

Konungen äger föreskriva, att rätt att yrkesmässigt köpa eller sälja viss förnödenhet eller *yrkesmässigt utföra* viss tjänst skall tillkomma endast

1) den som — — — viss sammanlutning;

2) den som före viss dag yrkesmäs-

Nuvarande lydelse:

sigt köpt eller sålt sådan förnödenhet eller *såsom företagare åt annan yrkesmässigt utfört* sådan tjänst.

Meddelas föreskrift — — — där- till äro.

I den mån så finnes erforderligt för att hindra onödig, fördyrande mellanhandel med viss förnödenhet eller eljest för att undanröja missförhållanden inom näringslivet, vilka uppkommit i följd av de i 1 § angivna utomordentliga förhållandena och medföra onödig stegring av priset å viss förnödenhet eller tjänst, äger Konungen meddela föreskrift om begränsning på annat sätt än förut i denna paragraf är sagt av rätten att yrkesmässigt köpa eller sälja förnödenheten eller *såsom företagare åt annan yrkesmässigt utföra* tjänsten.

6 §.

Ej må någon vid överlåtelse av förnödenhet eller vid utförande av *tjänst som i 2 § avses*, taga eller träffa avtal om vederlag, som i märklig mån överstiger det i allmänhet tillämpade priset eller som eljest är att anse såsom oskäligt med hänsyn till säljarens eller företagarens självkostnad och de grunder i övrigt, som allmänt tillämpas vid prissättning å liknande slag av förnödenheter eller tjänster.

Ej heller — — — sådant vederlag.

8 §.

Myndighet som Konungen bestämmer äger föreskriva skyldighet för den, som yrkesmässigt köper eller säljer viss förnödenhet eller *såsom företagare åt annan yrkesmässigt utför* viss tjänst, att på anfordran av den myndighet, som meddelat föreskriften, eller annan myndighet, som därvid bestämts,

Föreslagen lydelse:

sigt köpt eller sålt sådan förnödenhet eller *yrkesmässigt utfört* sådan tjänst.

Meddelas föreskrift — — — där- till äro.

I den mån så finnes erforderligt för att hindra onödig, fördyrande mellanhandel med viss förnödenhet eller eljest för att undanröja missförhållanden inom näringslivet, vilka uppkommit i följd av de i 1 § angivna utomordentliga förhållandena och medföra onödig stegring av priset å viss förnödenhet eller tjänst, äger Konungen meddela föreskrift om begränsning på annat sätt än förut i denna paragraf är sagt av rätten att yrkesmässigt köpa eller sälja förnödenheten eller *yrkesmässigt utföra* tjänsten.

6 §.

Ej må någon vid överlåtelse av förnödenhet eller vid utförande av *tjänst*, taga eller träffa avtal om vederlag, som i märklig mån överstiger det i allmänhet tillämpade priset eller som eljest är att anse såsom oskäligt med hänsyn till säljarens eller företagarens självkostnad och de grunder i övrigt, som allmänt tillämpas vid prissättning å liknande slag av förnödenheter eller tjänster.

Ej heller — — — sådant vederlag.

8 §.

Myndighet som Konungen bestämmer äger föreskriva skyldighet för den, som yrkesmässigt köper eller säljer viss förnödenhet eller *yrkesmässigt utför* viss tjänst, att på anfordran av den myndighet, som meddelat föreskriften, eller annan myndighet, som därvid bestämts,

Nuvarande lydelse:**Föreslagen lydelse:**

1) lämna de — — — åligger myndigheten;

2) för kontroll — — — för myndigheten.

Försummar någon — — — sådant vite.

10 §.

Myndighet som — — — av förnödenheten.

Vad i första stycket är stadgat skall i tillämpliga delar gälla även i fråga om *utförande av tjänst som i 2 § avses.*

11 §.

Med dagsböter — — — år straffes

1) den som underlåtit att fullgöra anmälningsskyldighet, som föreskrivits jämlikt 2 §, eller som vid fullgörande av anmälningsskyldigheten lämnat medvetet oriktig uppgift eller som, med vetskap om att prisstopp föreskrivits beträffande viss förnödenhet eller tjänst eller att visst pris å förnödenhet godkänts jämlikt 2 a § *sista stycket*, utan tillstånd försålt eller saluhållit förnödenheten till *förhöjt pris* eller i återförsäljningssyfte för densamma betalat eller förklarat sig villig att betala sådant pris eller för utförande av tjänsten uppburit eller krävt *förhöjt pris* eller som, med vetskap om att föreskrift enligt 2 a § *sista stycket* meddelats beträffande viss förnödenhet, brutit mot föreskriften;

2) den som, med vetskap om att normalpris gäller å viss förnödenhet eller å *tjänst som i 2 § avses*, utan tillstånd försålt eller saluhållit förnö-

1) lämna de — — — åligger myndigheten;

2) för kontroll — — — för myndigheten.

Försummar någon — — — sådant vite.

10 §.

Myndighet som — — — av förnödenheten.

Vad i första stycket är stadgat skall i tillämpliga delar gälla även i fråga om *yrkesmässigt utförande av viss tjänst.*

11 §.

1 mom. Med dagsböter — — — år straffes

1) den som underlåtit att fullgöra anmälningsskyldighet, som föreskrivits jämlikt 2 §, eller som vid fullgörande av anmälningsskyldigheten lämnat medvetet oriktig uppgift eller som, med vetskap om att prisstopp föreskrivits beträffande viss förnödenhet eller tjänst eller att visst pris å förnödenhet godkänts jämlikt 2 a § *2 mom. eller att prissänkning beträffande viss förnödenhet eller tjänst föreskrivits jämlikt 2 a § 3 mom.*, utan tillstånd försålt eller saluhållit förnödenheten till *högre pris än det sålunda fastställda* eller i återförsäljningssyfte för densamma betalat eller förklarat sig villig att betala sådant pris eller för utförande av tjänsten uppburit eller krävt *högre pris än det fastställda* eller som, med vetskap om att föreskrift enligt 2 a § *2 mom.* meddelats beträffande viss förnödenhet, brutit mot föreskriften;

2) den som, med vetskap om att normalpris gäller å viss förnödenhet eller *tjänst*, utan tillstånd försålt eller saluhållit förnödenheten för högre

Nuvarande lydelse:

denheten för högre pris eller i återförsäljningssyfte för densamma betalat eller förklarat sig villig att betala högre pris eller för utförande av tjänsten uppburit eller krävt högre belopp;

3) den som, efter avgivande av sådan utfästelse beträffande förnödenhet eller tjänst som i 4 § sägs, utan tillstånd försålt eller saluhållit förnödenheten *för högre pris än det utfästa eller för utförande av tjänsten uppburit eller krävt sådant pris* eller som, med vetskap om utfästelsen, i återförsäljningssyfte *för förnödenheten betalat eller förklarat sig villig att betala högre pris än det utfästa*;

4) den som — — — eller villkoret;

5) den som med vetskap om föreskrift, som jämlikt 5 § meddelats angående rätten att sälja viss förnödenhet eller utföra *tjänst, som i 2 § avses*, eller om villkor, som i anledning av denna lag uppställts för rätten att sälja förnödenheten eller utföra tjänsten, försålt eller saluhållit eller i återförsäljningssyfte köpt eller förklarat sig villig att köpa förnödenheten eller utfört eller erbjudit sig att utföra tjänsten i strid mot föreskriften eller villkoret;

6) *den som brutit mot bestämmelserna i 6 §*;

7) *den som brutit mot det i 7 § stadgade förbudet*;

8) den som — — — vilseleda myndighet.

Föreslagen lydelse:

pris eller i återförsäljningssyfte för densamma betalat eller förklarat sig villig att betala högre pris eller för utförande av tjänsten uppburit eller krävt högre belopp;

3) den som, efter avgivande av sådan utfästelse beträffande förnödenhet eller tjänst som i 4 § sägs, utan tillstånd försålt eller saluhållit förnödenheten *eller utfört eller erbjudit sig att utföra tjänsten till högre pris än det utfästa eller eljest i strid mot utfästelsen* eller som, med vetskap om utfästelsen, i återförsäljningssyfte *köpt eller förklarat sig villig att köpa förnödenheten i strid mot utfästelsen*;

4) den som — — — eller villkoret;

5) den som med vetskap om föreskrift, som jämlikt 5 § meddelats angående rätten att sälja viss förnödenhet eller utföra *viss tjänst*, eller om villkor, som i anledning av denna lag uppställts för rätten att sälja förnödenheten eller utföra tjänsten, försålt eller saluhållit eller i återförsäljningssyfte köpt eller förklarat sig villig att köpa förnödenheten eller utfört eller erbjudit sig att utföra tjänsten i strid mot föreskriften eller villkoret;

6) *den som försålt eller saluhållit eller i återförsäljningssyfte köpt eller förklarat sig villig att köpa förnödenhet eller utfört eller erbjudit sig att utföra tjänst mot vederlag, som i 6 § sägs*;

7) *den som försålt eller saluhållit eller i återförsäljningssyfte köpt eller förklarat sig villig att köpa förnödenhet eller utfört eller erbjudit sig att utföra tjänst under villkor, som jämlikt 7 § icke må uppställas*;

8) den som — — — vilseleda myndighet.

Nuvarande lydelse:**Föreslagen lydelse:**

Vid bedömande — — — betydande storlek.

Lika med — — — yrkesmässig förvärvsverksamhet.

Ej må köpare i andra fall än förut angivits dömas för delaktighet i av säljare begånget brott som i *första stycket* under 1), 2), 3) eller 5) avses, där ej köparen *med sådan vetskap, varom i nämnda lagrum är sagt*, uppsåtligen förlett säljaren till brottet. Vad sålunda är stadgat skall äga motsvarande tillämpning beträffande den, som erlagt eller förbundit sig att erlägga betalning för tjänst som i *första stycket* under 1, 2), 3) eller 5) avses, så ock i fråga om säljares delaktighet i sådant av köpare begånget brott som i *första stycket* under 4) avses.

Fälles någon till straff enligt *första eller tredje stycket*, skall domstolen tillika förplikta honom att utgiva värdet av taget eller avtalat vederlag eller värdet av förnödenhet som undanhållits; dock att, i den mån särskilda förhållanden därtill föranleda, nedsättning må ske av det värde som skall utgivas.

16 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, ävensom vad någon förpliktas utgiva enligt 11 § *sista stycket* tillfalla kronan.

Vid bedömande — — — betydande storlek.

2 mom. Lika med — — — yrkesmässig förvärvsverksamhet.

Ej må köpare i andra fall än förut angivits dömas för delaktighet i av säljare begånget brott som i 1 mom. under 1), 2), 3), 5), 6) eller 7) avses, där ej köparen uppsåtligen förlett säljaren till brottet. Vad sålunda är stadgat skall äga motsvarande tillämpning beträffande den, som erlagt eller förbundit sig att erlägga betalning för tjänst som i 1 mom. under 1), 2), 3), 5), 6) eller 7) avses, så ock i fråga om säljares delaktighet i sådant av köpare begånget brott som i 1 mom. under 4) avses.

3 mom. Fälles någon till straff enligt 1 mom. eller 2 mom. *första stycket*, skall domstolen tillika förplikta honom att utgiva värdet av taget eller avtalat vederlag eller värdet av förnödenhet som undanhållits; dock att, i den mån särskilda förhållanden därtill föranleda, nedsättning må ske av det värde som skall utgivas.

16 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, ävensom vad någon förpliktas utgiva enligt 11 § 3 mom. tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Stadgandet i 2 a § 1 mom. första stycket sista punkten skall icke äga tillämpning beträffande överlåtelse av rörelse, som skett före denna lags ikraftträdande.

Nu gällande prisregleringslag, som utfärdades den 30 juni 1942 (nr 459), trädde i kraft den 1 juli samma år och ägde ursprungligen giltighet till och med den 30 juni 1943. Genom lagar den 26 februari 1943 (nr 70) och den 4 juni samma år (nr 308) vidtogos vissa ändringar i prisregleringslagen, varjämte vid sistnämnda tillfälle giltighetstiden utsträcktes till och med den 30 juni 1944. Sedermera har genom lag den 31 mars 1944 (nr 149) förordnats, att prisregleringslagen skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1945.

Enligt den inledande bestämmelsen i 1 § prisregleringslagen erfordras, för att lagens huvudbestämmelser skola träda i tillämpning, att särskilt förordnande därom meddelats. Sådant förordnande må meddelas vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden. Förordnande meddelas av Konungen med riksdagens samtycke, dock att, när riksdagen ej är samlad, provisoriskt förordnande må meddelas av Konungen. Genom kungörelse den 30 juni 1942 (nr 460) meddelade Konungen med riksdagens samtycke förordnande, varom nyss är sagt, att gälla från och med den 1 juli 1942 tills vidare. Förordnandet är alltjämt gällande.

Beträffande det närmare innehållet i prisregleringslagen må följande här nämnas. Enligt 2 § första stycket äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer meddela vissa föreskrifter i prisreglerande syfte med avseende å den som yrkesmässigt säljer viss förnödenhet eller såsom företagare åt annan yrkesmässigt utför viss tjänst. Sålunda må enligt första stycket 1) stadgas skyldighet för vederbörande säljare eller företagare att ofördröjligen anmäla det pris, som han tillämpat för förnödenheten eller tjänsten å dag som i föreskriften angives. Enligt första stycket 2) må stadgas skyldighet för vederbörande näringsidkare att varje gång höjning av priset vidtages ofördröjligen anmäla prishöjningen. Enligt första stycket 3) må föreskrivas, att vederbörande näringsidkare skall vara skyldig att minst en vecka innan höjning av priset är avsedd att vidtagas anmäla den tillärnade prishöjningen och skälen därtill. Vidare stadgas i 2 § andra stycket, att den som meddelat föreskrift om anmälningsskyldighet äger bestämna till vilken myndighet anmälan skall göras. I 2 § tredje stycket föreskrives, att lika med utförande av tjänst skall enligt prisregleringslagen anses utövande av verksamhet, som avser att åt resande eller andra mot betalning tillhandahålla möblerad bostad, vare sig ensamt eller i förening med förplägnad (hotell- och pensionatörrelse).

I 2 a § — som infördes i prisregleringslagen genom lagen den 4 juni 1943 (nr 308) — meddelas vissa bestämmelser angående s. k. *pristopp*. Sålunda stadgas i första stycket, att Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger föreskriva, att den som frivilligt säljer viss förnödenhet eller som frivilligt utför tjänst, som i 2 § avses, icke må utan tillstånd överskrida det pris å förnödenheten eller tjänsten, som han tillämpade å dag som i föreskriften angives, eller, om han då icke sålde förnödenhet eller utförde tjänst varom fråga är, det pris som den angivna dagen var att anse som

gångse pris eller som han före nämnda dag senast tillämpat. Enligt andra stycket må föreskrift om prisstopp meddelas att gälla för viss tid, högst tre månader. Då skäl därtill äro må prisstoppet förlängas, varje gång för högst tre månader. Den som meddelat föreskrift om prisstopp äger bestämma på vilken myndighet det skall ankomma att bevilja tillstånd till prishöjning. Vidare stadgas i tredje stycket att, om prisstopp föreskrivits beträffande viss förnödenhet, Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger föreskriva, att förnödenhet, som är avsedd att användas såsom ersättning för eller till utdrygning av den prisreglerade förnödenheten och som icke saluförts inom landet före den dag prisstoppet föreskrevs, icke må försäljas eller utbjudas till avyttring förrän priset å förnödenheten godkänts av myndighet som Konungen bestämmer. Godkänt pris må icke överskridas utan tillstånd av myndigheten.

Enligt 3 § första stycket äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer fastställa visst pris, som prövas skäligt, att gälla såsom *normalpris* vid frivillig försäljning av viss förnödenhet eller vid frivilligt utförande av tjänst som i 2 § avses. I andra stycket föreskrives, att normalpriset icke må överskridas med mindre säljaren eller företagaren erhållit tillstånd därtill. Den som fastställt normalpriset äger bestämma på vilken myndighet det skall ankomma att bevilja sådant tillstånd.

I 4 § stadgas att om någon till offentlig myndighet gjort särskild *utfästelse* beträffande högsta pris, till vilket viss förnödenhet må av honom försäljas eller tjänst som i 2 § avses utföras, priset icke må överskridas med mindre myndigheten givit tillstånd därtill.

Vidare meddelas i 5 § bestämmelser om s. k. *tvångskartellering* och i 6 § ett allmänt förbud mot *prisocker*. I 7 § meddelas bestämmelser om s. k. *kombinationsavtal* och i 8 och 9 §§ föreskrifter om viss uppgiftsskyldighet. Enligt 10 § äger myndighet som Konungen bestämmer meddela vissa föreskrifter rörande anslag med prisuppgifter m. m. I 11 § äro upptagna vissa ansvarsbestämmelser.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av prisregleringslagen ha av Kungl. Maj:t meddelats genom kungörelse den 4 juni 1943 (nr 309). Denna kungörelse, som ursprungligen gällde till och med den 30 juni 1944, har genom kungörelse den 31 mars 1944 (nr 150) förlängts för tiden till och med den 30 juni 1945.

Bestämmelser rörande allmänt prisstopp ha utfärdats dels av statens priskontrollnämnd den 31 oktober 1942 dels ock av Kungl. Maj:t genom kungörelse den 4 juni 1943 (nr 310). Sistnämnda kungörelse har sedermera upprepade gånger erhållit förlängd giltighet, senast genom kungörelse den 24 november 1944 (nr 748).

I en den 22 augusti 1944 dagtecknad, till Kungl. Maj:t ställd skrivelse har *statens priskontrollnämnd*, jämte det nämnden framlagt resultaten av sina överväganden i fråga om prispolitikens utformning under omställningsproces-

sen efter det europeiska krigets slut, hemställt om de ändringar i prisregleringslagen, vilka framginge av ett vid skrivelsen fogat lagförslag.

Över priskontrollnämndens skrivelse med därvid fogade handlingar ha, efter remiss, *yttranden* avgivits av fullmäktige i riksbanken, kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering, kommerskollegium (efter hörande av Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg och Skånes handelskammare), socialstyrelsen, statens industrikommission, statens livsmedelskommission och statens bränslekommission, Sveriges industriförbund (med överlämnande av yttrande från textiltrådet), Sveriges hantverks- och småindustriorganisation, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges grossistförbund, kooperativa förbundet, svenska arbetsgivareföreningen, svenska lantarbetsgivareföreningen, Sveriges lantbruksförbund, landsorganisationen i Sverige samt svenska stadsförbundet.

Sedermera har *priskontrollnämnden* inkommit med en den 7 november 1944 dagtecknad, kompletterande skrivelse i ärendet.

Propositionen. För priskontrollnämndens framställning och yttrandena däröver redogöres i propositionen under följande rubriker, nämligen »Utsikterna beträffande prisutvecklingen, m. m.» (s. 13—19), »Förutsättningar och riktlinjer för priskontrollen» (s. 19—33), »Priskontrollens medel» (s. 36—45) och »Speciell motivering till ändringarna i prisregleringslagen» (s. 48—60). Utskottet får i dessa avseenden hänvisa till propositionen.

Vid remiss till lagrådet av ett inom finansdepartementet på grundval av den föreliggande utredningen utarbetat lagförslag i ämnet anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Wigforss*, under nedan angivna särskilda avsnitt följande:

Utsikterna beträffande prisutvecklingen, m. m.

»Såsom priskontrollnämnden anført har efter införandet av det allmänna pris- och lönestoppet en betydande stabilitet varit rådande beträffande såväl priser som löner. Den gynnsamma utvecklingen under prisstoppperioden får emellertid icke undanskymma de risker med avseende å pris- och löneutvecklingen, som den närmaste framtiden kan medföra. Den fortsatta ekonomiska utvecklingen är svårbedömbär och kan komma att leda till ökade svårigheter för penningpolitiken. Den latent inflationrisken kan komma att öka ej blott genom utifrån kommande impulser till prisstegringar utan även till följd av den interna marknadsutvecklingen. Det är därför synnerligen betydelsefullt, att den allmänna stabiliseringspolitiken kan fortsätta ända till dess sådana ändrade förhållanden inträda, att möjligheter till en sänkning av kostnader och priser föreligga.

En fortsatt statlig priskontroll lär på grund av det anförda vara nödvändig såväl under krigets slutskede som under övergångstiden efter kriget. Jag förordar därför en förlängning av tiden för prisregleringslagens giltighet, därvid lagen samtidigt torde böra ändras i vissa delar. Förlängningen torde nu böra avse tiden till och med den 30 juni 1946.»

Förutsättningar och riktlinjer för priskontrollen.

»Det ligger i sakens natur att priskontrollen måste arbeta efter i viss mån nya riktlinjer under den prisfallsperiod, som kan förväntas inträda i samband med eller efter fredsslutet. Under den gångna tiden har priskontrollen huvudsakligen avsett att förhindra icke nödvändiga prisstegringar. Under en prisfallsperiod åter blir priskontrollens huvudsakliga uppgift att tillse, att befintliga prissänkingsmöjligheter snabbt och effektivt tillvaratagas; priskontrollens uppgift i det angivna läget blir med andra ord att befordra en aktiv prissänkingspolitik. De priskontrollerande myndigheterna böra därvid, såsom ock priskontrollnämnden i sin skrivelse framhållit, låta sig angeläget vara att undvika onödiga ingripanden och i stället, så långt ett dylikt förfaringssätt överhuvud är ägnat att leda till åsyftade resultat, söka uppnå prissänkningar genom ett på frivillighetens grund etablerat samarbete med näringsorganisationerna. De olika föranstaltningar, som vidtagits från vissa organisationers sida i syfte att befordra ett dylikt samarbete, böra därför hälsas med tillfredsställelse. Emellertid torde man, trots det nyss sagda, icke kunna förvänta att en aktiv prissänkingspolitik skall kunna föras enbart med stöd av överenskommelser samt upplysnings- och propagandaverksamhet. Därest man vill effektivt uttaga möjliga prissänkningar och förhindra eftersläpning av varupriserna torde fortsatta regleringsåtgärder bliva ofrånkomliga.

Priskontrollnämnden har uttalat, att en viss prissänkning borde kunna genomföras på ett tidigt stadium genom uppmjukning av reglerna för den kvotering av råvaror m. m., som försörjningskommissionerna måst genomföra. Även enligt min uppfattning borde värdefulla resultat kunna vinnas genom ett dylikt förfaringssätt, vilket är ägnat att aktivisera den konkurrens företagen emellan som till stor del uteblivit under krigsförhållandena. Det bör dock beaktas att, såsom industrikommissionen anført, en uppmjukning av tilldelningsreglerna jämväl kan medföra vissa nackdelar särskilt i den mån fråga är om råvaror, på vilka stor knapphet råder, eller om tilldelning till nyetablerade företag. Därest prispolitiska fördelar kunna ernås genom ökad tilldelning till vissa, mera rationellt arbetande företag torde priskontrollnämnden emellertid böra fästa vederbörande försörjningskommissions uppmärksamhet på saken. Äro myndigheterna av olika uppfattning torde ärendet, i den mån anledning därtill förefinnes, få i vanlig ordning bringas under Kungl. Maj:ts prövning.

I förevarande sammanhang har priskontrollnämnden ansett sig böra understryka betydelsen av att pris- och lönepolitiken harmoniera. Med hänsyn till vad jag anført rörande denna fråga i samband med den nyligen genomförda förbättringen av löneställningen för vissa befattningshavare i statens tjänst m. fl. (prop. 1944: 296) — till vilka uttalanden jämväl statsutskottet anslutit sig i sitt utlåtande över nämnda proposition — saknar jag emellertid anledning att här närmare behandla nyssnämnda spörsmål.

Priskontrollnämnden har jämväl berört frågan om sambandet mellan den allmänna prispolitiken och prissättningen på jordbrukets produkter. Emel-

lertid torde få förutsättas att, liksom hittills skett, sistnämnda fråga särskilt för sig underställes riksdagens prövning. Jag torde därför icke hava anledning att nu ingå på detta ämne.

Beträffande frågan om de principer, som under en prisfallsperiod böra läggas till grund för prövningen av prisfrågorna, har priskontrollnämnden anfört att bibehållandet av den — under prisstegringsperioden tillämpade — s. k. återanskaffningsprisprincipen vore av stor betydelse. Även enligt min mening bör denna princip, vars verkningar i huvudsak kunna sägas motsvara dem som en fri konkurrens eljest skulle medföra, vinna tillämpning under prisfallsperioden. I anledning av vad i några remissyttranden anförts vill jag framhålla, att såsom återanskaffningspris i allmänhet icke bör anses ett tillfälligt pris å ett mindre parti av den ifrågakomna råvaran. Vidare vill jag nämna att vissa modifikationer vid principens tillämpning torde bliva erforderliga med avseende å de fall där företagen, på grund av clearingavtal eller eljest, icke fått tillgodonjuta de fördelar som återanskaffningsprisprincipen under den föregående prisstegringsperioden medfört. Det torde böra ankomma på priskontrollnämnden att efter samråd med vederbörande försörjningskommission från fall till fall pröva, i vad mån anledning till avvikelser från återanskaffningsprisprincipen kan föreligga.

Priskontrollnämnden har vidare anfört, att under övergångstiden en begynnande anpassning av priserna efter mera normala marknadsbetingelser och varornas bruksvärde hos konsumenterna måste ske, vilken anpassning delvis måste genomföras i strid med gällande kostnadsförhållanden. Det borde enligt nämndens mening även kunna ifrågakomma, att priser fastställdes under hänsynstagande jämväl till den sannolika marknadsmässiga utvecklingen. Dessa nämndens uttalanden ha mött kritik från vissa näringsorganisationers sida. I anledning härav vill jag framhålla, att varuknappheten på vissa områden medfört prisförhållanden, som med hänsyn till varornas normala bruksvärden icke kunna anses tillfredsställande, och att en viss frihet vid myndigheternas prövning av prisfrågorna torde vara nödvändig om man snabbt vill vinna en bättre anpassning av priserna. Möjligheterna att genomföra dylika prissänkningar äro emellertid beroende av hur pass riklig varuförsörjningen är. Jag vill även understryka priskontrollnämndens uttalande om nödvändigheten att iakttaga försiktighet vid behandlingen av prisfrågor av nu ifrågavarande slag, då avgörandena i viss utsträckning måste bliva beroende av subjektiva omdömen.

Slutligen har priskontrollnämnden anfört, att nämnden vid en aktiv prissänkingspolitik borde kunna i större utsträckning än tidigare varit fallet begagna kostnadsläget för de effektivaste företagen som grund för prissättningen. Jämväl till detta uttalande kan jag ansluta mig. Jag vill emellertid betona angelägenheten av att vid prissättningen beaktas de skiljaktigheter i fråga om kvalitet, service m. m., som kunna föreligga mellan olika företag inom branschen i fråga. Självfallet bör, så länge varuknapphet råder, nödig försiktighet iakttagas så att icke försörjningsintressena bliva lidande.»

Priskontrollens medel.

»Jag delar priskontrollnämndens uppfattning angående behovet av en utbyggnad av den prisövervakande verksamheten under en prisfallsperiod. En fortlöpande kännedom om förändringarna i import- och råvarupriserna torde vara nödvändig för att myndigheterna skola kunna övervaka att föreliggande möjligheter till sänkning av konsumentpriserna effektivt tillvaratagas. En löpande kontakt med vissa företagare inom respektive branscher torde härvid vara av stort värde. I övrigt torde priskontrollen, såsom nämnden yttrat, i större utsträckning än hittills böra bygga på inom nämnden utförda pris- och marknadsundersökningar.

För genomförande av de prissänkningar, som priskontrollnämnden finner möjliga och lämpliga, torde i huvudsak böra anlitas samma medel som dem med vilka priskontrollen hittills arbetat. Systemet med frivilliga prisöverenskommelser med vissa representativa och effektivt arbetande företag inom respektive branscher får anses vara det smidigaste av dessa medel och torde därför böra utnyttjas i den mån önskad effekt därigenom kan vinnas. Som priskontrollnämnden anmärkt torde det även kunna ifrågakomma att i en dylik överenskommelse angiva de grunder efter vilka prissänkningar succesivt skola ske.

I vissa fall torde prisnivån kunna påverkas genom fastställandet av riktpriiser. I händelse av stor varuknapphet torde denna metod dock knappast giva resultat. Ej heller torde man böra överskatta möjligheterna att genom riktpriiser åter flytta ut initiativet till företagarna, eftersom dessa icke utan särskilt åläggande äro skyldiga att göra anmälan om att de icke ämna följa riktpriiserna. Det bör framhållas, att straffpåföljd för överskridande av riktpriis icke kan inträda under annan förutsättning än att transaktionen är att bedöma såsom prisocker; härför erfordras emellertid att priset i märklig mån överstiger det i allmänhet tillämpade.

Metoden med normalpriser torde även under prissänkingsperioden kunna förväntas få ett betydande användningsområde. Priskontrollnämnden har beträffande denna metod uttalat, att en förenkling skulle åstadkommas om nämnden kunde erhålla mera generella bemyndiganden än hittills varit fallet. Detta förslag har i flera yttranden mött kritik, därvid hävdats att den nuvarande ordningen erbjöde näringslivet bättre garantier för en riktig prissättning. För egen del vill jag uttala att, även om vissa utvidgningar av bemyndigandena kunna tänkas ifrågakomma, jag likväl icke är beredd förorda ett direkt frågående av de hittills tillämpade grunderna. De ifrågavarande ärendena kunna vara av utomordentlig betydelse för stora delar av näringslivet; och vid sådant förhållande är det utan tvivel av värde att frågorna underkastas den ytterligare prövning, som följer av att bemyndigandena lämnas från fall till fall.

Priskontrollnämnden har beträffande normalprissättningen vidare uttalat, att det kunde ifrågasättas huruvida icke bemyndigandena härutinnan, i den mån de tillagts försörjningskommissionerna, borde överflyttas till nämnden. Härtill vill jag i detta sammanhang anmärka, att med hänsyn till intresset av

att prisbedömningen sker efter enhetliga grunder det självfallet är önskvärt med en koncentration av de prispolitiska avgörandena. Å andra sidan kan i särskilda fall sambandet mellan pris- och försörjningsfrågorna vara så intimt, att försörjningssynpunkterna böra föranleda att jämväl prisfrågan underlägges vederbörande försörjningskommission. Det torde alltså få ankomma på Kungl. Maj:t att med utgångspunkt från dessa principer från fall till fall pröva, huruvida tillräcklig anledning finnes att med frångående av huvudregeln uppdraga jämväl prissättningen åt vederbörande försörjningskommission. Härvid förutsättes, att prisfrågorna göras till föremål för samråd mellan försörjningskommissionen och priskontrollnämnden.

Normalprisreglering genom fastställande av normalkalkyler torde, såsom priskontrollnämnden uttalat, kunna vinna ökad användning under prissänkingsperioden. Livsmedelskommissionen har beträffande de fall, då normalkalkylen anknyter till återanskaffningspriset, funnit det önskvärt att det pris, som skall läggas till grund för kalkylen, fortlöpande anges av priskontrollnämnden. Ett dylikt förfaringssätt torde även enligt min mening vara önskvärt särskilt i sådana fall, då inköpspriset är mycket växlande. Är återinköpspriset mera enhetligt torde försäljningspriset böra automatiskt följa återanskaffningspriset, eftersom under en prissänkingsperiod fördelarna med normalkalkylmetoden därigenom bättre komma till sin rätt. På sätt priskontrollnämnden uttalat, bör emellertid dispens från skyldigheten att sänka försäljningspriset kunna medgivas, därest viss importör lyckats få in ett varuparti särskilt billigt.

I de fall då normalkalkyler fastställas för företagare torde, i den mån så befinnes erforderligt och lämpligt, kalkylen kunna anknytas till råvaru- och bränslekostnaderna m. m. utan samtidigt hänsynstagande till mindre förändringar i lönekostnaderna.

Beträffande prisreglering genom tvångskartellering enligt 5 § prisregleringslagen har priskontrollnämnden uttalat, att denna regleringsform borde komma till användning endast i rena undantagsfall eftersom det icke kunde anses lämpligt att skapa nya kartellavtal under en period, då konkurrensen i stället borde på allt sätt främjas. I anslutning till vad i vissa remissyttranden anförts vill jag framhålla att, även om denna regleringsform i allmänhet icke torde vara tjänlig som instrument för en aktiv prissänkingspolitik, den likväl på något område — och under förutsättning att prisvillkoren utformas på ändamålsenligt sätt — torde kunna komma till användning. I allt fall synas icke tillräckliga skäl föreligga att redan nu upphäva lagbestämmelserna i fråga.

Priskontrollnämnden har vidare föreslagit en ny form för prisreglering innebärande att föreskrift skulle kunna meddelas om allmän sänkning med viss procent av prisstoppriset inom viss bransch. Den sålunda föreslagna regleringsformen synes väl lämpad som medel för genomförande av en aktiv prissänkingspolitik, varför jag anser mig böra tillstyrka densamma. Jag förutsätter därvid, att dylik föreskrift icke meddelas i andra fall än då efter verkställd undersökning befinnes, att förutsättningar för prissänkning före-

ligga. Med hänsyn till att stoppriset för vissa företagare inom branschen kan ligga icke obetydligt under eljest gällande pris torde vidare få förutsättas, att sådana företagare meddelas dispens i erforderlig omfattning från skyldigheten att sänka priset.

Befogenheten att meddela föreskrift om sänkning av prisstoppris torde böra tillkomma Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer (priskontrollnämnden). Dylikt bemyndigande torde böra lämnas efter enahanda grunder, som tillämpas vid meddelande av bemyndigande att fastställa normalpriser.»

Beträffande den speciella motiveringen till ändringarna i prisregleringslagen hänvisas till propositionen (s. 48—61).

Lagrådet hemställde i utlåtande den 17 januari 1945 om vissa jämkningar av den föreslagna lagtexten. Vid den slutliga utformningen av lagförslaget har denna hemställan i huvudsak följts.

Sedan propositionen avlåtits, har fråga uppkommit om viss ändring av bestämmelsen i den föreslagna 1 a §, att lika med utförande av tjänst skall anses utövande av hotell- och pensionatrörelse. I skrivelse till utskottet den 7 mars 1945 har *priskontrollnämnden* beträffande denna fråga anfört följande:

*Fråga om viss
ändring av
1 a §.*

»Föreskriften i fråga upptogs i prisregleringslagen genom beslut vid 1943 års lagtima riksdag (SFS nr 308/1943) efter en hos Kungl. Maj:t av priskontrollnämnden gjord framställning. I framställningen anfördes (Kungl. Maj:ts proposition nr 240, s. 11), att det ur nämndens synpunkt vore av vikt, att i den mån stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse vore tillämplig å möblerade lägenheter, desamma kunde bli föremål för priskontroll enligt prisregleringslagen. Härvid spelade särskilt det förhållandet stor roll, att priserna på mat och rum (på hotell, resandehem och pensionat) ganska ofta vore kombinerade.

Föredragande departementschefen framhöll (nyssnämnda proposition s. 20), att i hotell- och pensionatrörelse ganska ofta tillämpades enhetspris för rum och mat och att det vid sådant förhållande hade ansetts naturligt, att priskontrollen i fråga om bostadsupplåtelse skedde i samma ordning som beträffande tillhandahållandet av maten. Därtill kom, att bostadsupplåtelsen regelmässigt vore kombinerad med utförandet av vissa tjänster åt hyresgästen, vilka i priskontrollhänseende fölle under prisregleringslagen. Departementschefen anförde vidare, att han — vidkommande frågan i vilken omfattning bostadsupplåtelse i hotell- eller pensionatrörelse borde hänföras under prisregleringslagen — icke ansett någon skillnad i förevarande hänseende böra göras mellan de fall, då för rörelsens bedrivande fordrades myndighets tillstånd, och de fall då allenast anmälan om rörelsen skulle göras.

Utskottet å sin sida framhöll, att tvekan i visst hänseende kunde råda om tolkningen av det föreslagna stadgandet (utlåtande nr 36, s. 16). Tveksamheten hänföorde sig till gränsdragningen mellan uthyrning av rum i en vanlig privatbostad, beträffande vilken ej vidtagits speciella anordningar för hotell- eller pensionatrörelse, och sådan rumsuthyrning, som enligt den allmänna uppfattningen vore att anse såsom hotell- och pensionatrörelse. Endast den sistnämnda upplåtelseformen borde falla under prisregleringslagen.

Det bör här vidare anmärkas, att införandet i prisregleringslagen av nu ifrågavarande stadgande vid 1943 års riksdag föranledde en ändring av 26 § lagen den 19 juni 1942 om hyresreglering m. m. av innebörd, att denna lag ej skulle äga tillämpning på bostadsupplåtelse i hotell- eller pensionatrörelse, i den mån prisregleringslagen erhållit tillämpning därpå.

Läget är således för närvarande det, att uthyrning av rum i båda de av departementschefen angivna rörelseformerna — nedan kallade tillstånds- respektive anmälningstypen — faller under prisregleringslagen. I samband med en inom priskontrollnämnden — efter tillkomsten av propositionen nr 17 — verkställd utredning om en intensifierad kontroll av rumsuthyrning i hotell och pensionat har emellertid fråga väckts, om prisregleringslagens tillämpningsområde icke borde begränsas till tillståndstypen. Som skäl härför kan anföras följande.

Först och främst är gränsen mellan anmälningstypen och den av utskottet omnämnda uthyrningen av rum i vanliga privatbostäder ytterst svävande. Det lär vara nästan ogörligt att utstaka en gräns mellan dessa båda kategorier. En konsekvens härav har blivit, att hyresnämnderna i Stockholm — enligt vad som upplysts priskontrollnämnden från desammas centralkansli — i praktiken utövat kontrollen jämväl av s. k. resanderum, vilka dock rätteligen tillhöra anmälningstypen. Härvidlag har för hyresnämnderna säkerligen det förhållandet spelat stor roll, att hyresgästerna på så sätt kommit i åtnjutande av det uppsägningskydd, som väl hyresregleringslagen men ej prisregleringslagen erbjuder.

Vidare lär det i priskontrollnämndens ovan omförmälda framställning angivna ledmotivet för hotell- och pensionatrörelsens hänförande under prisregleringslagen, nämligen sammankopplingen av mat och rum, icke alls eller allenast i obetydlig utsträckning vara tillämpligt å anmälningstypen. Nämda motiv torde däremot gälla i fråga om det övervägande flertalet rum av den s. k. tillståndstypen.

Det kan dessutom framhållas, att den på hyresregleringslagen uppbyggda kontrollen av hyresmarknaden med hyresnämnder på alla orter av någon betydelse har större möjligheter än priskontrollnämnden att övervaka prissättningen av rum enligt anmälningstypen.

Nämnden får härmed bringa det ovan anförda till utskottets kännedom och därvid som sin mening framhålla, att den föreslagna 1 a §:n i prisregleringslagen bör — vad angår hotell- och pensionatrörelsens likställighet med tjänst — erhålla sådan lydelse, att stadgandet endast avser utövande av sådan hotell- och pensionatrörelse, för vilkens bedrivande fordras myndighets tillstånd. »

Enligt uppgift, som införskaffats under hand, har *hyresrådet* förklarat sig ej hava någonting att erinra mot bifall till priskontrollnämndens framställning.

Utskottet.

Giltighetstiden för den nu gällande prisregleringslagen utgår den 30 juni 1945. Genom förevarande proposition har framlagts förslag om förlängning av giltighetstiden till och med den 30 juni 1946, i samband varmed föreslagets vissa ändringar i lagen. Utskottet delar departementschefens uppfattning om nödvändigheten av en fortsatt statlig priskontroll under krigets slutskede och övergångstiden efter kriget och tillstyrker därför den föreslagna förlängningen. Beträffande förutsättningarna och riktlinjerna för priskontrollen samt medlen för utövande av densamma ansluter sig utskottet till departementschefens uttalanden.

Ändringsförslagen ha delvis aktualiserats av redan inträffade förhållanden och äro i övrigt föranledda av de särskilda krav som ansetts böra ställas på det priskontrollerande organet under krigets slutskede och tiden närmast där-
efter.

Beträffande prisregleringslagens tillämpningsområde medför förslaget vissa utvidgande ändringar. Lagen är för närvarande tillämplig å försäljning av förnödenheter och utförande av tjänster. I sistnämnda avseendet är dock tillämpningsområdet genomgående begränsat till att avse tjänster, som utföras yrkesmässigt. Beträffande förnödenheter uppställas detta villkor endast i fråga om ett fåtal regleringsformer. Enligt förslaget skall denna skillnad upphöra och tjänster kunna prisregleras i samma omfattning som förnödenheter. Vidare föreslås, att upplåtelse av rätt att nyttja förnödenhet samt upplåtelse av skogsavverkningsrätt och andra s. k. begränsade nyttjanderätter till fast egendom skola bliva föremål för prisreglering enligt lagen. Slutligen har i förslaget upptagits en uttrycklig föreskrift, enligt vilken lagen skall vara tillämplig å överlåtelse eller upplåtelse av immateriell förmögenhetsrättighet. De nu nämnda bestämmelserna samt det gällande stadgandet beträffande lagens tillämplighet å hotell- och pensionatrörelse hava sammanförts i en ny 1 a §.

Utskottet har intet att erinra mot de sålunda föreslagna ändringarna beträffande lagens tillämpningsområde. I fråga om de immateriella förmögenhetsrättigheterna kan, såsom departementschefen yttrat, genomförandet av en priskontroll erbjuda avsevärda svårigheter. Till nämnda rättigheter hänföras bl. a. rätt till litterärt, musikaliskt eller kinematografiskt verk, rätt till verk av bildande konst eller till fotografi, patenträtt, rätt till mönster eller modell inom metallindustrien samt rätt till firmanamn eller varumärke. Det ligger i sakens natur att beträffande dylika rättigheter ingripanden enligt prisregleringslagen äro praktiskt genomförbara endast i begränsad omfattning. I propositionen har förutsatts, att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t och priskontrollnämnden att i förekommande fall pröva, vilka av lagens bestämmelser som borde och kunde tillämpas i fråga om immateriella förmögenhetsrättigheter av olika slag. Utskottet vill i anslutning härtill såsom angeläget framhålla, att bestämmelsen tillämpas med största urskillning.

Det gällande stadgandet beträffande lagens tillämplighet å hotell- och pensionatrörelse har i förslaget lämnats oförändrat. Enligt detsamma torde under lagen falla all rörelse som avses i stadgan den 8 juni 1917 angående hotell- och pensionatrörelse. För drivande av sådan rörelse fordras enligt stadgan myndighets tillstånd, därest för rörelsen skall användas byggnad eller lägenhet, som innehåller flera än fyra gästrum eller är avsedd för mottagande samtidigt av flera gäster än åtta. Rörelse av mindre omfattning får drivas utan sådant tillstånd men skall anmälas hos polismyndighet. Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har, sedan propositionen avlåtits, fråga uppkommit om viss ändring av Kungl. Maj:ts förslag i förevarande avseende. Priskontrollnämnden har i skrivelse till utskottet såsom sin mening uttalat, att prisregleringslagen borde göras tillämplig endast å sådan hotell-

och pensionatrörelse, för vilkens bedrivande fordras myndighets tillstånd. Detta skulle medföra, att annan hotell- och pensionatrörelse skulle falla under hyresregleringslagen. Enligt uppgift, som införskaffats under hand, har hyresrådet ej någonting att erinra mot den sålunda förordade ändringen. På skäl som anförts av priskontrollnämnden i berörda skrivelse finner jämväl utskottet lämpligt, att prisregleringslagens tillämpningsområde såvitt nu är i fråga begränsas i enlighet med priskontrollnämndens förslag. Utskottet tillstyrker därför, att en härav betingad ändring vidtages i 1 a § andra stycket. I detta torde därjämte böra vidtagas en mindre ändring av formell natur.

Den ur allmän synpunkt viktigaste nyheten i Kungl. Maj:ts förslag torde vara den som innefattas i 2 a § 3 mom. Det saknas för närvarande ett effektivt medel att vid fallande marknad — då den fria konkurrensen ej sätter in tillräckligt hårt — sänka gällande stoppriser. För undanröjande av denna brist har föreslagits införande av en bestämmelse, med stöd av vilken sådan sänkning skall kunna föreskrivas.

Beträffande utformningen av prisstoppet i övrigt har bl. a. föreslagits ett tillägg till 2 a § första stycket. Enligt lagens gällande lydelse är, om en näringsidkare överlåter sin rörelse till en nyetablerad företagare, denne i prisstopphänseende berättigad att tillämpa det gängse priset på den artikel han tillhandahåller, även om detta pris är högre än det överlåtaren fick tillämpa. Enligt tillägget skall den nye innehavaren vara bunden av överlåtarens stoppris. I fråga om prisstoppsbestämmelserna märkes vidare ett förslag om utvidgning av rätten att fastställa priser å nya förnödenheter (2 a § 2 mom.)

I 4 § har föreslagits den ändringen, att en säljare eller företagare, som i prisreglerande syfte avgivit viss utfästelse till offentlig myndighet, skall vara enligt lagen bunden även såvitt utfästelsen avser annat än pris.

De ovan berörda, i propositionen föreslagna ändringarna hava påkallat ändringar jämväl i straffbestämmelserna i 11 §. Härutöver har detta lagrum i vissa avseenden ändrats för åstadkommande av enhetlighet i brottsbeskrivningarna.

Vid granskning av vad sålunda och i övrigt föreslagits beträffande avfattningen av lagen från och med 2 § har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklaring att riksdagen funnit viss ändring böra vidtagas i det genom propositionen framlagda lagförslaget, måtte för sin del antaga nämnda förslag med den ändringen att 1 a § erhåller följande lydelse:

1 a §.

Med tjänst avses i denna lag sådan tjänst som någon, yrkesmässigt eller eljest, såsom företagare utför åt annan.

Lika med utförande av tjänst skall anses *dels* utövande av sådan hotell- eller pensionatrörelse, för vilken fordras myn-

dighets tillstånd, *dels ock* upplåtelse av rätt att nyttja förnödenhet.

Lika med försäljning av förnödenhet skall anses överlåtelse eller upplåtelse av förmögenhetsrättighet av immateriell art, så ock upplåtelse av rättighet att å fastighet avverka skog eller att där taga torv, ler, grus, sten eller annat, som icke är att hänföra till fastighetens vanliga avkastning.

Stockholm den 19 april 1945.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Linder, Wistrand, Forslund, Olof Carlsson, Björkman, Hallagård* och *Englund*;

från andra kammaren: fröken *Andersson*, herrar *Cruse, Larsson* i Östersund, *Johnson* i Stockholm, *Carlsson* i Bakeröd, *Andersson* i Eskilstuna, *Lundberg* i Uppsala och *Andersson* i Alfredshem.
